

herkomst og dannelse, hovedinformanten Laure, der hjalp hende med kontakter, personlige introduktioner og venlig overtalelse. Men selv med disse begrænsninger er det en uhyre interessant bog, hvis hovedpointe perspektiveres af et historisk afsnit om borgerskabets opkomst og skæbne. Hovedpointen, der hviler på talrige samstemmende delkonklusioner, er at det franske højborgerskab tilstræber usynlighed. Denne usynlighed hænger sammen med de værdier, bourgeoisiet hylder. Dets medlemmer mener, de så at sige udgør grundformen af det menneskelige, det nødvendige minimum af civiliseret opførelse og civiliserede værdier, anstændigheden i dette ords brede forstand. De smigrer sig med at kende „alle slags mennesker“ og med en ufordømmende og udemonstrativ menneskelighed, der adskiller dem både fra fortidens adel og de nyrige. De er simpelthen ordentlige mennesker, og om sådanne kan der ikke være noget som helst at sige. Endsige noget at studere. Der er intet bemærkelsesværdigt ved dem, efter deres egen mening. Denne eksklusive, hårdt disciplinerede beskedenhed afspejler sig i en vidtreden diskretion, som Le Wita tydeligst demonstrerer i gennemgangen af de unge kvinders påklædning. „Bourgeois blue jeans“ ser ud på en helt bestemt måde, der kan beskrives og analyseres, silkeskjorterne er i pastelfarver, og skoene, perlerne, cashmeren, Burberry'en og den fornuftige taske bæres allesammen på en bestemt, diskret måde. Selv den fingerring med en stor smaragd eller safir omgivet af diamanter, alle disse unge kvinder bærer næsten som en uniformsdel, er upåfaldende for det utrænede øje. Le Witas fortjeneste er, at hun viser, hvordan disse ydre detaljer hænger sammen med en verdensforståelse og en forestilling om egen identitet. Der må være mere at komme efter blandt disse det moderne samfunds virkelig usynlige: de diskrete. En inspirerende bog.

Anne Knudsen
*Institut for Historie, Kultur og
 Samfundsbeskrivelse
 Odense Universitet*

CHRISTER LINDBERG (red.): *Antropologiska porträtt*. Lund: Forlaget Studentlitteratur 1993. 166 sider, ill. ISBN 91-44-39671-6 paperback. Pris 149 kr.

Bogens forsidebillede viser Lévi-Strauss i felten. Han står, iført skæg, briller og hvid

skjorte, ansigt til ansigt med en nøgen indianer. Indianeren ser på Claude, Claude ser på fotografen – på os.

Bogens 10 portrætter kan alle siges at forholde sig til feltarbejdet som centralt i det antropologiske projekt og til spektret etnografi/ antropologi. Jonathan Friedman, som har skrevet indledningen, kommenterer udvalget ved at henvise til, at en videnskabelig disciplin ikke organiserer sig selvstændigt, men er et produkt af dens aktører og deres forskelligartede præstationer. Udvalget i bogen sigter ikke mod at præsentere blot de klassiske antropologer, men ved en iblanding af mindre fremtrædende personer at formidle et „panorama av antropologisk aktivitet“ i bredden og i dybden. Udvalget afspejler nok simpelthen forfatternes blandede interesser, og dybden og bredden er måske en lille smule postuleret. Panoramaet afslører, hvorfor det ansøges ved tilstedeværelsen af to nordiske portrætter. Bogens forfattere er lærere og forskerstuderende ved Lunds Universitet.

Når jeg siger at feltarbejdet er centralt, er det også en overfortolkning, for det vil det altid kunne hævdes at være, ligegyldig hvilket udvalg af antropologer, vi beskæftiger os med.

Det første portræt, som Christer Lindberg selv står for, er af Sir James G. Frazer. Frazer som jo aldrig drømte om at rejse sig fra lænestolen og gå i felten. Lindberg tager udgangspunkt i Frazers ry som vrangbilledet på en antropolog. Han tilskriver Malinowski et ambivalent forhold til Frazer, som han på den ene side så op til som læremester, men samtidig distancerede sig fra ved at fremhæve feltarbejdet som den antropologiske metode par excellence. Lindberg formidler derefter den viktorianske antropologi ud fra tidens præmisser og ondfører læseren i *The Golden Boughs* tilbliven og dens form, som fiktion i ordets egentlige forstand. Alt meget graciøst på knap 10 sider.

Bradley Knopff skriver om etnomusikologen Frances Densmore og tager afsæt i mytedannelsen omkring Det Vilde Vesten. Selvom Densmore startede tidligt allerede omkring 1910, med indsamling af den indianske musik, var det ikke tidligere, end at den virkelig autentiske musik mentes at være gemt i informantens fortid. Ved at insistere på at den blev hentet frem, opnåede hun paradoksalt nok at gå glip af den autentiske virkelighed, der lå lige for.

Thomas Malm skriver om Sir Peter Buck,

hvis maorinavn er Te Rangi Hirora. Afsnittet har som undertitel „En nyazeeländsk antropolog och hans två världar“. Porträttet er fortrinnsvis biografisk, forholdende sig til Bucks personlige og karrieremæssige historie, snarere end til hans faglige bidrag. Han var halvt maori og halvt irsk, og det fremgår af portrættet, at hans interesser for maorikulturen i høj grad var en personlig interesse for egne rødder. F.eks. får vi at vide, at han efter flere års medicinstudier havde glemt så meget af maorisproget, at han kompenserede ved at erhverve sig en kulturel kompetence, som både skulle vinde maoriernes respekt og vise, hvor hans sympatier lå. Det var gennem lægegerningen, at han efterhånden blev en selvært antropolog. Han blev senere i livet ansat ved Bischof Museum i Honolulu. Han karakteriseres fagligt som praktisk og empirisk, snarere end teoretisk anlagt.

Buck kan modstilles vor egen Knud Rasmussen, som også har sit portræt i bogen, skrevet af Pernille Gooch. For en dansker er der næppe meget at lære i den skildring. Knud Rasmussen er grundigt formidlet allerede, men måske kunne netop en problematisering af det særlige ved at være blodsbeslægtet med forskningsobjekterne have beriget skildringen.

Boas bliver portrætteret af Christer Lindberg. Han stiller bl.a. spørgsmålet, om der ikke er skrevet for meget og for unuanceret om Boas, og nævner, at negativ kritik har været proportionel med Boas' fremtrædende position. Lindberg vil så forsøge at være neutral. Det er han bl.a. ved at vise, at Boas fejlagtigt er blevet fremhævet som feltantropolog, da det i virkeligheden var museumsarbejdet der optog det meste af hans karriere. Den sammenlagte tid, Boas anvendte i felten, oplyser Lindberg til at være blot omkring 29 måneder. Boas' bidrag til feltarbejdet som metode har været teoretisk snarere end praktisk. Jeg kan forestille mig, at Boas er blevet fremhævet som feltarbejder, fordi han her, ved at have været tidligt ude, har kunnet overgå Malinowski, som ellers oftest har fået æren som pioner.

Melcher Ekstrømer skriver om Malinowski, reflekterende især over hans dagbog fra felten, hvilket tager os helt tilbage til det gamle Krakow. Vi bliver præsenteret for noget af den nye indsigt, som er dukket op siden boomtet omkring Malinowskis 100-års dag i 1984. Ekstrømer undrer sig over, hvornår Malinowski egentlig arbejdede, da det ikke er det der

skrives om i dagbogen – tværtimod. Jeg mener, at dagbogens mission netop har været at finde rum til det, der lå uden om arbejdet. Feltnoterne hørte til et andet sted. Ekstrømer slutter da også med at have indset, at en ting er antropologi, en anden dagbogsskriveri, og foreslår, at dagbogen opfattes som „en længdragen suck från en dandy i djunglen“.

Bogen indeholder også et portræt, som en datter tegner af sin far. Det drejer sig om Maggie Karsten-Sveander, der skriver om Rafael Karsten, som rejste i Amazonas' jungle. Her er der tale om en præstesøn i junglen! Karsten synes at have været en sej og streng person. Han skuffede sin mor ved ikke at blive præst som sin far. Han var ved at drukne i Sydamerika og mistede sine feltnoter flere gange. Han vendte tilbage 1000 km til fods og på alle fire gennem junglen for at skaffe det tabte tilbage. Han var hård og streng over for sine børn og en „stridbar professor“. Han udførte sit sidste feltarbejde som 72-årig.

Margaret Mead portrætteres superkort af Andrew Jamison. Han forklarer kontroversen Mead/Freeman ved at henvise til de to forskellige videnskabssyn. Freemans naturvidenskabeligt inspirerede, hvor det er en selvfølge at forsøge at kontrollere sine observationer, og så Meads og Benedicts pragmatiske videnskabssyn, hvor kundskabens værdi afhænger af dens brugsværdi.

Bogen afsluttes med to portrætter af endnu levende og aktive antropologer: Et af Lévi-Strauss, skrevet af Jonathan Friedmann og Christer Lindberg og et af Louis Dumont, skrevet af Anders Hydén.

Lévi-Strauss er den af de portrætterede, der får lov at sige mest selv, han får tre store citater og er jo ikke kedelig.

Det er Dumont heller ikke. Han kommer til at stå som bogens „dygtigste“, da han har formået at lave godt feltarbejde, skrive gode etnografier og have et seriøst teoretisk projekt. Porträttet indeholder mindre personlig historie. Hvem var f.eks. hans far? Til gengæld, og det opvejer en del, får vi kendskab til hans antropologiske fader Marcel Mauss. Afsnittet om Dumont er meget inspirerende, og jeg finder det velvalgt at slutte bogen i et crescendo.

Antropologiska Porträtt kan sammenlignes med *Totems and Teachers*, (Sydel Silverman (ed.), New York 1981). Begge bygger på erkendelsen af, at personlig kontekst er væsentlig som baggrund for den antropologiske

teoridannelse. Man kan så altid diskutere, hvad og hvor meget, det er nødvendigt at vide om de personlige livshistorier.

Friedmann fremhæver i indledningen, at det er ved betragningen af andre folk i verden, at vi har skabt den civiliserede identitet. Bogen kan så siges at tjene et lignende formål i forhold til skabelsen af den antropologiske identitet.

Kirsten Rønne
mag.scient.
København

C. G. N. MASCIE-TAYLOR (ed.): *The Anthropology of Disease. Biosocial Society Series No. 5.* Oxford University Press 1993. 180 sider. ISBN 0-19-852287-8 hardback, pris £27.50.

Denne bog består af tre dele, som alle udspringer af et møde holdt i *The Biosocial Society* i Oxford 1990.

C. G. N. Mascie-Taylor har foruden at redigere bogen også skrevet kapitlet om „The Biological Anthropology of Disease“. Forfatteren forsøger på 67 sider at opstille en klassifikation af sygdoms „basale principper“, „faktorer, som modificerer sygdomsmønstre“ og „biologiske virkninger af sygdom“. Udgangspunktet er klart biologisk/biomedicinsk og hovedparten af eksemplerne er hentet fra tropemedicinens store parasitsygdomme så som malaria, bilharziose og indvoldsorm. I et hæsbælende tempo føres man f.eks. igennem urbanisering, migration, og skikke og vaner, som faktorer, der influerer sygdommens udbredelse. Resultatet er forudsigteligt. En kondenseret tekst spækket med korte eksempler, der behandler det ene store emne efter det andet uden tid til fordybelse. Det er også i dette kapitel, at man finder enkelte faktuelle fejl. Mascie-Taylors viden er utvivlsomt stor, hvilket bl.a. kommer frem i et udmærket afsnit om malaris transmissionsdynamik.

Dernæst følger kapitlet, „Some Studies of Social Causes of and Cultural Response to Disease“. G. Lewis, som er (social-)antropolog, henter sine empiriske eksempler fra Gambia og fra Gnau-folket i Papua New Guinea. Det lykkes på overbevisende måde forfatteren at vise, at sygdom nødvendigvis må ses i en større socio-kulturel kontekst. Børns fejlnæring og diarrésygdomme er således ikke blot et spørgsmål om kalorier og bakterier, men

også om mødrenes arbejdsbyrde, landbrugsmæssige forhold osv. Nogle steder lægger Lewis op til en mere teoretisk diskussion af sygdomsklassifikation, stigma og forskningsetik, uden at det rigtigt bliver til noget.

Den tredje og korteste del bærer titlen „Historical and Contemporary Mortality Patterns in Polynesia“. Forfatteren, S. J. Kunitz, har valgt en epidemiologisk tilgang til et stort sæt af historiske og demografiske data fra Polynesien, og han foretager en sammenligning af udviklingstendenserne blandt de oprindelige befolkningsgrupper på bl.a. Hawaii, New Zealand, Tahiti og Tonga. Kunitz formår på 36 sider med rimelig klarhed at fremstille hovedpunkterne i sin komplicerede analyse.

En bog bør vurderes ud fra dens hensigt. Det nærmeste man kommer en sådan målsætning er det ovennævnte „biosociale selskabs“ ønske: „to promote studies of biosocial matters and to examine topics and issues which have both biological and social importance“. Så langt så godt. De tre kapitler kan hver på sin måde siges at bidrage til dette mål – Mascie-Taylors med mindst held.

Det helt centrale problem opstår, når de tre bidrag ses som en helhed. Jeg har svært ved at forestille mig, hvem der er bogens målgruppe. Niveaulet er for det meste avanceret akademisk – vel at mærke inden for vidt forskellige videnskabelige diskurser. Mascie-Taylors summariske brug af forskellige tropemedicinske eksempler forudsætter betydelige biomedicinske forudsætninger, og en vurdering af Kunitz's arbejde kræver, at læseren er fortrolig med epidemiologisk tankegang. Lewis' kapitel, som nok generelt er det lettest tilgængelige, vil næppe volde (social-)antropologer væsentlige problemer, men læsere med naturvidenskabelig baggrund vil formentlig ønske, at de teoretiske afsnit pensles mere ud. Multidisciplinaritet og grænseoverskridende forskning er prisværdige målsætninger, men det er dømt til at mislykkes, hvis der ikke er fælles fodslag i form og indhold. Bogens titel, „The Anthropology of Disease“, vidner i sig selv om det problematiske i projektet. Mon ikke de fleste på denne baggrund ville forvente et væsentligt mere kvalitativt, medicinsk antropologisk indhold? Det faktum, at bogens indeks er særdeles tyndbenet, forringer dens brugsværdi yderligere.

Bogen rummer en mængde data, som ikke bliver samlet til en helhed. Alt i alt er det en